

Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och
funktionshinderspolitik

Yttrande, förslag till, Remiss från Regeringskansliet, Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst (Ds 2024:13)

Örnsköldsviks kommun har fått möjlighet att yttra sig över utredningen Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst (Ds 2024:13).

Sammanfattningsvis tillstyrker kommunen förslagen som ges i utredningen och anser dem vara i huvudsak väl bearbetade och att syftet att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för den fortsatta utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst genom att stärka den nationella statistiken inom socialtjänsten bör nås genom dem.

Några av förslagen kommenteras mer ingående nedan.

Tidpunkten för införande

Enligt förslagen ska kommunerna lämna fler uppgifter till Socialstyrelsen avseende socialtjänsten och i utredningen föreslås att detta ska gälla från och med den 1 januari 2027. Den föreslagna regleringen bör enligt utredningen kunna träda i kraft tidigast den 1 januari 2026.

För Örnsköldsviks kommun, liksom för många kommuner, innebär förslagen en stor omställning och ett omfattande arbete, vilket också konstateras i utredningen. Omställningen kräver en omfattande utveckling av de system som kommunen arbetar i, och inte minst att arbetsätt och metodik utvecklas, eftersom klassificering inte finns inbyggt i de arbetsätt och metodik som används idag. Eftersom förslagen innebär att även privata utförare ska lämna uppgifter behöver kommunen även se över en lösning för detta, vilket också innebär en betydande arbetsinsats.

För att kommunerna ska kunna göra omställningar behöver klassificeringssystemet vara tydliggjort. Det behöver också vara klarlagt vilka

uppgifter som kommer att begäras in. Kommunerna behöver därmed invänta Socialstyrelsens arbete för att kunna påbörja majoriteten av omställningsarbetet.

Tiden för omställningsarbetet är ett år räknat från dess att regleringen träder i kraft. I utredningen anges dock att förberedande arbete inför en sådan omställning förutsätts påbörjas både hos Socialstyrelsen och de uppgiftsskyldiga aktörerna redan innan ikraftträdandet av den föreslagna lagen, för att möjliggöra en ökad inrapportering till socialtjänstdataregistren. Nämnden frågar sig hur mycket av omställningsarbetet som kan ske innan beslutet om den ändrade regleringen fattats, eftersom processen fram till beslut fattas kan innebära ändringar i förslaget. Som angetts ovan behöver kommunerna också invänta Socialstyrelsens arbete för den större delen av omställningsarbetet och förhoppningen är att beslut fattas i god tid innan regleringen träder i kraft för att det så snart som möjligt ska vara klarlagt vilket omställningsarbete som behövs.

Kommunen ser en risk fatt dokumentationen kan behöva ske dubbelt och därmed öka arbetsbördan, i alla fall till en början, om det inte är möjligt att dokumentera ändamålsenligt i befintliga system.

I utredningen anges, mot bakgrund av det omställningsarbete som kommer att krävas, att det bedöms troligt att en utökad uppgiftsskyldighet kommer att ske successivt. Även att mängden personuppgifter som kommer att behandlas i ett socialtjänstdataregister kommer därför att öka gradvis i omfattning. Kommunen vill understryka att det är mycket viktigt att vara ödmjuk inför att omställningen behöver ske successivt, eftersom kommunerna kommit olika långt med arbetssystem och arbetssätt och omställningstiden är knapp. Det är också viktigt att Socialstyrelsen kommunicerar en tidsplan för deras arbete med klassificeringssystem och vilka uppgifter som kommer att begäras in, för att kommunerna ska kunna planera sitt omställningsarbete.

Mer om vissa typer av uppgifter

Nämnden anser att utredningen är sparsam kring vilken nytta det skulle kunna vara för Socialstyrelsen att få uppgifter om ställföreträdare och att det därmed också är svårt att se vid vilka tillfällen det kan anses nödvändigt att behandla de personuppgifterna.

I utredningen anges att uppgift om födelseort är av stor vikt eftersom det i begreppet födelseort ryms uppgift om födelseland som är en viktig bakgrundsvariabel vid exempelvis uppföljning av jämlikhet inom socialtjänsten. Nämnden anser att syftet att följa upp jämlikhet i socialtjänsten är gott, men ställer sig

frågan om uppgiften i sig själv är tillräcklig för att få tillförlitlig statistik, till exempel om någon har adopterats i tidig ålder.

Avseende att ”orsak till insats” är en uppgift som ska lämnas in så skulle nämnden vilja få förtydligat om det krävs intyg för den enskilde i de fall när en diagnos är en del i bedömningen, till exempel diabetes, demens eller neuropsykiatrisk diagnos. Samma förtydligande önskas gällande uppgifter som rör lagöverträdelser. Till skillnad från idag, när en diagnos eller en lagöverträdelse kan nämnas i en löpande text där den blir en del i en sammanvägd bedömning, blir diagnosen/lagöverträdelserna mer definitiva om den ska anges enskilt.

Nämnden önskar att frågorna ovan om ställföreträdare, födelseort, lagöverträdelser och diagnos skulle ha utretts utförligare, särskilt med hänsyn till att det dels kan bli fråga om en hantering av personuppgifter av personer som inte själva är aktuella för insats hos socialtjänsten, dels en hantering av känsliga personuppgifter.

Avseende uppgifter om sexualliv, kontakter med olika församlingar eller samfund, religiös eller filosofisk övertygelse är det inga uppgifter som Örnsköldsviks kommun använder som standardiserade frågor eller lägger som en orsak till en insats i någon, eller möjligen liten, utsträckning idag. Kommunen är införstådd med att utredningens förslag inte ska innebära att fler uppgifter samlas in för att Socialstyrelsen behöver dem som underlag, men funderar ändå på om förslaget i förlängningen kan innebära att insamlingen av dessa uppgifter utökas och om samhället är moget att acceptera det. Kommunen önskar att detta hade utretts mer, och om så inte blir fallet, att Socialstyrelsen tar överstämmande i beaktande vid sitt beslut om vilka uppgifter som ska samlas in och om insamling av dessa uppgifter i sådana fall ska påbörjas i ett senare skede.

Insatser utan behovsprövning där socialnämnden beslutat att undanta dem från dokumentation

I utredningen anges, enligt förslaget till ny socialtjänstlag, att socialnämnden i varje kommun föreslås få fatta ett eget beslut om att undanta vissa insatser utan behovsprövning från dokumentation. Vidare anges att det skulle kunna medföra att de insatser som faktiskt dokumenteras skiljer sig åt mellan olika kommuner och därmed påverka underlaget för den nationella statistiken negativt. Det måste enligt utredningen vara upp till Socialstyrelsen att avgöra vilka uppgifter som är nödvändiga att behandla, men att om socialnämnden inte dokumenterar vissa insatser ska dessa heller inte samlas in eller behandlas på annat sätt av

Socialstyrelsen. Av detta följer att det också är Socialstyrelsen som bedömer om det av olika skäl inte är motiverat att behandla uppgifter om vissa insatser.

Likt utredningen frågar sig kommunen vilken kvalitet statistiken kommer att hålla för ovanstående och om det innebär att Socialstyrelsen kommer att invänta utfallet av nya socialtjänstlagen i dessa delar, för att få underlag för vilka uppgifter som är värda att begära in för att kunna säkerställa att statistiken som förs håller tillräcklig kvalitet.

Ekonomi

Som ovan angetts tillstyrker nämnden förslagen som ges i utredningen och anser att de är en förutsättning för arbetet att utveckla en mer kunskapsbaserad socialtjänst.

Nämnden ser att omställningsarbetet för att genomföra förslagen, med både arbetssätt, metodik, att verksamhetssystemen behöver utvecklas och att privata utförare ska lämna uppgifter, kommer att ta mycket resurser i anspråk och det är nödvändigt att kommunerna får tillräcklig statlig ersättning för det arbetet för att syftet med förslagen ska nås.

Utbildning av framtida socionomer och andra yrkesgrupper inom socialtjänsten

Kommunen vill göra ett medskick att det vore bra om klassifikationssystemet som Socialstyrelsen beslutar om förs in som en del i utbildningar för socionomer och andra yrkesgrupper som kan komma att verka inom socialtjänsten.

Örnsköldsviks kommun
Välfärdsnämnden

Annica Jonsson
Ordförande